

quirere consueverunt; unde id factum est, quod Hispani Episcopi Regii, iique nati *Consiliarii* adpellentur).

(*) Hunc tamen titulum solis Regii Administris reservavit decretum latum die 25 Januar. 1851.

45. Denique tertia pars juris humani scripti *Sanctorum Patrum sententiis* continetur. Non hæ porro sententiæ suo jure Christianos obligant, cum SS. Patres non latores legum sint, sed interpretes tantum, atque doctores. Verum tamen scitum est, eos fidem probabilem facere, si complures, certam vero, si plerique omnes in eadem sententia conveniant. Quin etiam Summi Pontifices plures unius, alteriusve Patris sententias in juris corpus retulerunt; atque hæ Pontificia auctoritate vim legis habent. Appellantur autem *Sancti Patres* pii illi, doctique viri, qui præsertim usque ad duodecimum Ecclesiæ sæculum, res divinas scriptis illustrarunt, quorumque opera ab Ecclesia probata sunt, et magna ex parte ad nos pervenerunt (1).

(1) Sancti Patres nobis sunt, ut inquit S. Vincentius Lirinensis in *commonitor. cap. 59. pag. 261. tom. 7. Biblioth. Patr. ed. Lugd., qui in fide, et communione Catholica sancte, sapienter, constanter viventes, docentes, et permanentes, vel mori in Christo fideliter, vel occidi pro Christo feliciter meruerunt*. His enim post Apostolos Sancta Ecclesia, ut inquit, S. Augustinus lib. 2. *contr. Julian. Pelagian. cap. 10. tom. 10. col. 549. et 552. plantatoribus, rigatoribus, ædificatoribus, pastoribus, nutriloribus crevit; et hi quod invenerunt in Ecclesia, tenuerunt; quod didicerunt, docuerunt; quod à patribus acceperunt, hoc filiis tradiderunt*.

46. Placuit etiam summis Pontificibus in corpus Juris Canonici referre leges quasdam civiles, eductas potissimum ex codicibus Theodosiano, et Justiniano, atque ex Capitularibus Regum Francorum (1). Verum hæc omnia non suo jure pertinent ad Canonicam Jurisprudentiam, quæ tota propria est Ecclesiæ, sed tantum legem faciunt, quoniam à Romanis Pontificibus sui juris corpore comprehensa, et proposita sunt, ut legis loco essent.

(1) *Capitularia* continent leges Regum Francorum, quæ hoc nomine appellantur, quoniam *capitulatim* fere omnes edicebantur. Proprie leges ipsæ *capitula*, et singulæ capitulorum edictiones *capitularia* dicebantur. His capitulis intererant etiam Episcopi, ideoque in iis de rebus quoque ecclesiasticis agebatur. Non omnia tamen capitula legis nomine constituebantur, in quo errat Stephanus Baluzius, qui de cetero hæc capitularia magna doctrina, magnoque studio, ac diligentia collegit. Vide Diatribam de

Ecclesiast. vit. institut. etc. Romæ editam an. 1478. à V. Cl. Hermanno Dominico Christianopulo sec. 5. §. 53. pag. 46., ubi multa de his capitularibus præclara observantur.

CAPUT IV.

DE JURE NON SCRIPTO.

47. TRADITIO. — 48. DIVINA, VEL HUMANA. — 49. UTRIUSQUE DISCRIMEN. — 50. CONSUETUDO.

47.

Jus non scriptum *traditione* comprehenditur, et *consuetudine*. Traditionis nomine intelligimus *mandata*, quæ non scripto, sed *viva voce* populis *nunciata* sunt, et Ecclesiæ *observata consensu*, quasi per manus tradita, ad nos pervenerunt. Maxima semper in Ecclesia fuit Traditionis auctoritas, et qui eam despiciunt, plectuntur pœna anathematis à Concilio Tridentino (1). Non enim omnes oportuit Ecclesiæ res scripto mandare, satisque fuit, si in pectore Sacerdotum servarentur, cum traditione, tum Ecclesiæ usu quotidiano. Hujus disciplinæ causas viri docti copiose, et diligenter explicarunt (2).

(1) *Sess. 4.*

(2) Egregie S. Basilius apud Gratian. *can. 5. dist. 11.* inquit: *Dogmatum, et Institutionum, quæ in Ecclesia servata sunt, alia quidem habemus ex doctrina, quæ lileris consignata est, et alia vero ex Apostolorum traditione ad nos transmissa in Mysterio recepimus. Quæ utraque eandem vim ad pietatem habent, atque his sane nemo contradixerit, qui vel exigua legum ecclesiasticarum perilia sit præditus. Et paulo post: Non enim iis contenti sumus, quorum Apostolus, et Evangelium mentionem fecerunt; sed alia quoque cum antea, tum post dicimus, utpote quæ magnum momentum ad ipsum Mysterium habeant doctrina non scripta, sed tradita eruditi. Vid. S. Hieronym. in *Dialog. advers. Lucifer. c. 8. tom. 2. col. 180. ed. Vallarsii. S. Agustin. lib. 2. cap. 7. contr. Donat. tom. 9. col. 102. et contr. Julian. Pelag. lib. 5. cap. 25. et 24. tom. 10. col. 640. Melchior. Can. de loc. Theolog. lib. 5. cap. 5., Coustant. in præfat. ad *epist. Roman. Pontific. par. 2. num. 51. pag. 56.* Pertinet etiam ad traditionis necessitatem ostendendam disciplina *arcani*, quam ab ipsa Christi, et Apostolorum memoria repetit, quamque egregie præter ceteros illustravit Emanuel Schelestratus peculiari dissertatione *De disciplina arcani*.**

(N. S. Qui Apostolis successere Episcopi, christianam plebem suæ curæ commissam non nisi sacrarum litterarum auctoritate, apostolicisque institutis moderabantur. Apostoli enim Episcopis, ac Presbyteris à se ordinatis non

modo haud pauca fidei dogmata tradiderunt, quæ scriptis non consignaverant, verum et nonnullas præceptiones curam animarum, Ecclesiæque politiam spectantes docuerunt, quæ longo tempore hominum memoria conservatæ sunt. Unde in controversia de Paschate utraque pars traditionibus apostolicis, altera Petri, et Pauli, altera Joannis, et Philippi, ad sententiam adstruendam suam utebantur.

His quoque litteris instituebantur Hispaniarum Episcopi, et Presbyteri; his doctrinis Populum instituebant. Subortas, si quando controversias, vel ipsi cum Presbyteris Episcopi, vel in unum collecti Comprovinciales dirimebant, expetito nonnumquam à celebriori ex vicinioribus Episcopis consilio. Id nobis aperte indicat, quod in causa Basilidis, et Martialis evenisse, refert Cyprianus *epist.* 68, qui de ordinationibus Episcoporum ab Hispaniarum Ecclesia interrogatus, respondet, non se ad scriptas canonum sanctiones conferens, sed ad illud, *quod traditione divina, et Apostolica observatione tenebatur.*)

48. Traditio vel *divina*, vel *humana* est. Divina auctorem habet Deum ipsum; humana Ecclesiarum Rectores, hoc est Apostolos, vel eorum successores Episcopos, quibus placuit nonnulla decernere voce, et prædicatione (1). Hinc humana traditio vel *Apostolica*, vel *Ecclesiastica* appellatur, prout ab Apostolis, vel ab Episcopis proficiscitur.

(1) Multi sunt, qui Apostolicas traditiones in *mere Apostolicas*, et *Divino-Apostolicas* dividendas putant; illas vocant, quæ ab Apostolis, tamquam Ecclesiarum Rectoribus, originem repetunt, has contra, quæ à Christo immediate Apostolis, ab his vero Ecclesiæ viva voce datæ sunt, atque ad nos usque transmissæ. Sed hæc divisio naturam, atque originem confundit traditionis cum modo, per quem ea propagatur. Quidquid à Deo procedit divinum est, neque discrimen aliquod inducere potest modus, quo ad nos delatum est, cum ejus originem divinam esse constat. Quare omnis traditio, quam Apostoli Christi ore, aut Spiritu S. dictante acceptam, ad nos transmisserunt, ut Christi præcones, et Christi nomine loquentes, divina haberi debet. Ac si aliam traditionum divisionem educere velimus ex modo, quo ea propagatur, etiam traditiones Ecclesiasticas *Divino-Ecclesiasticas* appellavimus, quandoquidem etiam Ecclesia divinas traditiones ad nos transmittit.

49. Inter divinas, et humanas traditiones magnum discrimen est. Nam illæ ad catholicum dogma pertinent, vim eandem habent, quam habent Sacræ Scripturæ, observandæ sunt in Ecclesia universa, quæ illas abrogare non potest, quamquam ejus tantum sit interpretari divinas traditiones, easque ab humanis secernere. Quo fit, ut ea solum divina traditio haberi debeat, quæ talis Ecclesiæ judicio existimatur (1). Contra vero humanas traditiones Ecclesiæ disciplinam respiciunt, et mutantur ab Ecclesia, cum id ejus utilitatis, necessitatis ratio postulat (2), denique etsi interdum universales esse possint, pleræque tamen cer-

lis continentur regionibus, neque ad totam Ecclesiam pertinent (3).

(1) Cum unitati Religionis in primis obsit doctrinæ christianæ incerta fides, hinc constituenda nobis est auctoritas aliqua, cui in discernendis traditionibus sine metu erroris adherere possimus. Quæ auctoritas uni Ecclesiæ data est. Quare omnis traditio, quæ hujus judicii caret auctoritate, in pretio haberi non potest; et apposite S. Augustinus in celebri illa de rebaptizandis hæreticis controversia *lib.* 2 *cap.* 52. *contr. Crescon.* t. 9. *col.* 450. *cit. ed. Venet.* *Non accipio*, inquit, *quod de baptizandis hæreticis, et schismaticis B. Cyprianus sensit, quia hoc Ecclesia non accipit, pro qua B. Cyprianus sanguinem fudit.* Habet autem Ecclesia quosdam canones ad cognoscendam vim, et naturam traditionis, de quibus late disputant Scriptores rerum Theologicarum.

(2) In quo tamen caute semper Ecclesiam rem omnem egisse, docet Innocentius in *epist.* 17. *num.* 9. *ad Episcop. Macedon.* *col.* 355. *et epist.* 25. *ad Decent. Episc. Eugub.* *col.* 855 *apud Constantium.*

* V. Card. J. Soglia *Inst. Jur. Pub. Eccl.*; Prænot., *cap.* 2, §. 20. *

(3) Ita ex. gr. non eadem ubique est in pervigiis Sanctorum jejunandi ratio. Sed ecclesiasticæ universalis traditionis illustre exemplum est in *biduo ante pascha absque divinatorum sacramentorum celebratione transigendo*, quam in tota Ecclesia semper observatam Innocentius I. in *epist.* 25. *num.* 7. *ad Decent. Episc. Eugubin. ap. Constantium col.* 359. *et ap. Gratian. dist.* 5. *can.* 15. *de consecr.*, ex Ecclesiæ institutione ad Apostolorum imitationem, educit his verbis: *Utique constat Apostolos biduo isto et in mœnore fuisse, et propter metum Judæorum se occuluisse. Quod utique non dubium est, in tantum eos jejunasse biduo memorato, ut traditio Ecclesiæ habeat isto biduo sacramenta penitus non celebrari.* Quomodo autem traditio ab Ecclesia Romana ad alias transire deinceps possit, et vim ubique obligandi consequatur, docet ipse Innocentius *loc. cit.* *num.* 2.

50. Consuetudo *jus est inductum moribus hominum, et usu diuturno, quæ vim habet legis, modo honesta sit, laudabilis, ab omnibus diu servata, tacito, aut expresso Pastorum consensu introducta.* Ea sæpe recedimus à jure scripto, interdum non recedimus; illam consuetudinem *contra jus*, et hanc *præter jus* appellamus. Utraque consuetudo opus habet frequentia actuum, quibus inducatur (1), voluntate ejus inducendæ in illis, qui eam servare debent (2), consensu Legislatoris, qui novum hoc jus observari consentiat (3), diuturnitate temporis, quod in consuetudine *contra jus* esse debet annorum quadraginta, decem vero in consuetudine *præter jus*, quod longum tempus in jure est (4). Cum hæc servata sunt, non modo consuetudo legi vim adimit, sed etiam vim tantam habet, ut ei recentiori lege non derogetur, nisi id nominatim conscriptum, cautumque sit (5). Decreta tamen Concilii Tridentini contraria consuetudine tolli non possunt (6).

(1) Confer Cujac. *observ. lib. 10. cap. 1. tom. 3. col. 525. edit. Mutin. seu Venet.*

(2) *Leg. 35. ff. de legib.* Ceterum jus consuetudinis vim nullam habet, si quid populus agat voluntarie, ac sine animo suscipiendæ obligationis; quemadmodum pii quidam, diuturnique usus jejunandi, aut orandi, cum de- sit voluntas populi, nullam obligationem inducunt.

(3) *Cap. 18. de præben.*

N. S. *Leg. 52. Dig. de Leg. Leg. 6 Tit. 2 Partit. 1.* Neque enim con- suetudo præscribitur, ubi Legislator reclamet. Quas quidem condiciones ad veram generandam consuetudinem necessarias constituit Alphonsus Sapiens toto *Titulo 2 Partit. 1.*

(4) Confer Interpretes in *Cap. 25. de verb. signific. cap. 5. de offic. Ordin. in 6. et Leg. 2. et 3. C. quæ sit lmg. consuet.*

(5) *Cap. 1. de Constit. in 6.* Quare Tridentini Patres in decretis re- formationis omnes contrarias consuetudines etiam immemorabiles expresse abrogare voluerunt; parique ratione utuntur Legislatores omnes tum pro- fani, tum ecclesiastici, cum novas constitutiones emittunt.

(6) Pius IV. *Constit. in Principis 109. in Bullar. Magn. ult. edit. Rom. tom. 4. par. 2. pag. 214.*

CAPUT V.

DE ANTIQUIS JURIS CANONICI COLLECTIONIBUS.

51. ORIGO COLLECTIONUM CANONICARUM.—52. EARUM RATIO.—53. CANONES APOSTOLORUM.—54. COLLECTIO LECTA IN CONCILIO CHALCEDONENSI.—55. COLLECTIO JO. SCHOLASTICI.—56. EJUS NOMOCANON, ET ALIÆ GRÆCORUM COLLEC- TIONES.—57. INITIUM COLLECTIONUM CANONUM APUD LATINOS.—58. GRÆCORUM CODEX LATINE REDDITUS.—59. COLLECTIO DIONYSII EXIGUI.—60. METHODUS HUIUS COLLECTIONIS.—61. COLLECTIO HADRIANA.—62. COLLECTIONES AFRICANÆ, GALLICANÆ, ET FULGENTII FERRANDI.—63. COLLECTIO CRESCONII ET ALIÆ.—64. COLLECTIO ISIDORI MERCATORIS.—65. CAPITULA FALSO ADSRIPTA HADRIANO.—66. ISIDORI COLLECTIONIS AUCTORITAS.—67. ROMÆ SERO COGNITA.—68. FALSA SUNT MONUMENTA EA COLLECTIONE COMPREHENSÆ.—69. CURAB ISIDORO CONFICTA?—70. TOTA COLLECTIO SPECTAT AD ARCADIAS EPISCOPORUM ACCUSATIONES.—71. CANONES PÆNITENTIALES, COLLECTIONES REGINONUS BURCHARDI, IVONIS.

51.

Patefactis fontibus Juris Canonici, reliquum est ut videamus, quemadmodum ab iis fontibus deducti sint Canones, atque in unum corpus collecti, ne incerto vagarentur, atque ut omnibus facilis innotescerent. Vix ulla in initio novas leges condere opus fuit; sed labentibus annis, cum multa quotidie inciderent, quæ regalis indigebant, quibus apte componerentur, oportuit evul- gare canones; quod factum ab Ecclesia est non modo Constanti- no Imperatore, cum quiete, et tranquillitate Ecclesiæ data, sua

Christianis libere permessa Religio est, sed etiam cum ipsi ethni- corum jugo premerentur. Hinc aucto in dies Canonum numero; visum est eos ex multis Conciliis collectos in unum corpus con- ferre, idque primum in Orientali, tum in Occidentali Ecclesia factum est.

52. Variæ variis temporibus prodire hujusmodi canonum collectiones; sed non eadem omnium ratio fuit. Aliæ canones integros, aliæ contractos, quædam solum canones, quædam cano- nes simul, et leges habent, atque hæc à Græcis *Nomocanones* ap- pellantur. Quod attinet ad methodum, in antiquioribus servata est ut plurimum ratio temporum, in recentioribus materiarum, scilicet ad certa capita, et titulos relati sunt canones, ut materia ipsa postulare videbatur. Nos primum *antiquiores* persequemur Juris Canonici collectiones, postea *recentiores*, quibus hodie in scholis, et in foro utimur, denique explicabimus *jus novum*, quod postremo editum est.

53. Antiquissima, cujus mentio sit in ecclesiasticis monu- mentis, est collectio *Canonum Apostolorum*, quos Græci numerant *octoginta quinque*, Latini tantum *quingüaginta* (1), Prodiit hæc collectio una cum *libris octo Apostolicarum Constitutionum* nomi- ne Clementis Romani Pontificis (2), ac fuerunt, qui eas regulas Apostolis tribuendas putarent (3). Sed cum earum nulla sit men- tio apud illos, qui tribus prioribus sæculis res Ecclesiæ scriptis illustrarunt (4); cum in iis multa sint, quæ cum Apostolorum ætate componi nulla ratione possunt (5), et quædam etiam, quæ Ecclesiæ doctrinæ adversantur (6); cum demum viri fuerint doctrina, et auctoritate graves, qui eos apocryphos judica- rent (7): certum omnibus, exploratumque est, eos Apostolis ad- scribi non posse (8). Unum autem in corpus collecti videntur III., aut forte etiam IV Ecclesiæ sæculo, potissimum diversis ex syno- dis, atque ex ea disciplina, et legibus, quibus per tria priora sæcula Orientales Ecclesiæ regebantur (9).

(1) Revera Dionysius Exiguus tantum quingüaginta retulit Canones Apos- tolorum, ejusque exemplum sequuti sunt in suis Collectionibus Cresconius, Isidorus Mercator; alique apud Latinos canonum collectores. Quare in con- cilio Romano, quod habitum est anno 769. Stephano III. Pontifice *act. 4 co- llect. Labbei tom. 3. col. 485 ed. Venet.* habentur hæc: *non amplius sus- cipiantur Apostolorum Canonum prolata per S. Clementem, nisi quin- quaginta capita, quæ suscipit Sancta Dei Catholica Romana Ecclesia.* Quod etiam constitutum est *can. 5. dist. 16.* Itaque Viri docti in *can. 2. dist. 16* legendum esse avimadvertunt *quingüaginta*, non *sexaginta*, quæ ta- men Decretalis Zephyrino Pontifici attributa ab Isidoro Mercatore conficta est.